

แพทย์พื้นบ้านกับการปรับตัวในกระแสการเปลี่ยนแปลง :
กรณีศึกษาแพทย์พื้นบ้านไทลื้อ อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา

พิจณา เพ็ญกิตติ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษา ข้อมูลพื้นฐานด้าน จำนวน ประเภท บทบาทการ รักษา อิทธิพลของกระบวนการกลายเป็นเมืองที่มีผลกระทบต่อแพทย์พื้นบ้าน และการปรับตัวของ แพทย์พื้นบ้านไทลื้อ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ จัดเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์จากกลุ่มผู้ให้ ข้อมูลที่เป็นแพทย์พื้นบ้านไทลื้อ ผู้นำชุมชน ผู้ที่มารับการรักษาจากแพทย์พื้นบ้าน ชาวบ้านที่มี ประสบการณ์เกี่ยวข้องกับแพทย์พื้นบ้านในชุมชน และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยมีระยะเวลา ในการเก็บข้อมูล 1 ปี (มีนาคม 2550 – มีนาคม 2551)

ผลการวิจัยพบว่า แพทย์พื้นบ้านไทลื้ออำเภอเชียงคำ จำนวน 46 คน เพศชาย 43 คน เพศหญิง 3 คน แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ หมอเป่า จำนวน 21 คน (45.6%) หมอสู่วัฒนสังเคราะห์ และสืบชะตา จำนวน 16 คน (34.8%) และ 3) หมอสมุนไพร จำนวน 9 คน (19.6%) มีแพทย์ที่ อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลจำนวน 20 คน(43.5%) และนอกเขตเทศบาลจำนวน 26 คน (56.4%) ซึ่ง แพทย์พื้นบ้านเหล่านี้ มีลักษณะเป็นจิตอาสาด้านสุขภาพอยู่ในชุมชน ไม่ได้ทำเป็นอาชีพ ด้าน บทบาทการรักษานั้น พบว่า แพทย์พื้นบ้านนอกเขตเทศบาลมีบทบาทมากกว่าในเขตเทศบาล หมอ สู่วัฒนสังเคราะห์และสืบชะตา มีบทบาทมากที่สุด รองลงมา คือ หมอสมุนไพร และน้อยที่สุด คือ หมอเป่า อิทธิพลของกระบวนการกลายเป็นเมืองที่มีผลต่อแพทย์พื้นบ้าน ได้แก่ การลดลงของ พื้นที่ป่าสมุนไพร นโยบายการออกกฎหมายควบคุมแพทย์พื้นบ้านที่เข้มงวด การขยายตัวของ แพทย์แผนปัจจุบันของภาครัฐและเอกชน ระดับการศึกษาของชาวบ้านที่สูงขึ้น การรับรู้ข้อมูล ข่าวสารจากภายนอกชุมชนได้มากขึ้น การนิยมใช้เทคโนโลยีและสารเคมีทางเกษตรเพื่อเพิ่ม ผลผลิตทางการเกษตร การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมของครอบครัว การพัฒนาที่เน้น ทางด้านวัตถุนิยม สิ่งเหล่านี้ทำให้ค่านิยม ความคิด ความเชื่อ ของคนในชุมชนเปลี่ยนไป ทำให้ ชาวบ้านยอมรับนับถือแพทย์พื้นบ้านน้อยลงกว่าอดีต เกิดปัญหาการสืบทอดภูมิปัญญาแพทย์ พื้นบ้าน นอกจากนี้ยังการขาดการรวมกลุ่มของแพทย์พื้นบ้านอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม ทำให้ขาดความ เข้มแข็ง ส่วนการปรับตัวของแพทย์พื้นบ้านไทลื้อ เริ่มตั้งแต่มีการพัฒนาของภาครัฐเข้ามา ทำให้ อำเภอเชียงคำมีความเป็นเมืองมากขึ้น แพทย์พื้นบ้านส่วนน้อยได้พยายามปรับตัวให้เข้ากับสภาพ

ทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ที่เปลี่ยนไป ในขณะที่แพทย์ส่วนใหญ่ยังคงรักษาภูมิปัญญาดั้งเดิมไว้อยู่ถึงแม้ว่าความนิยมจะน้อยลงก็ตาม

ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า แพทย์พื้นบ้านไทลื้อยังคงเป็นที่ต้องการของชุมชนไทลื้อในอำเภอเชียงคำ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่า ควรปรับปรุงจุดอ่อนของแพทย์พื้นบ้านเพื่อลดผลกระทบต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น และส่งเสริมส่วนที่เป็นจุดแข็งของแพทย์พื้นบ้าน โดยองค์การบริหารส่วนตำบลควรให้การช่วยเหลือ สนับสนุน ส่งเสริมให้เกิดการรวมตัวของแพทย์พื้นบ้านแต่ละประเภทอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้กลุ่มแพทย์พื้นบ้านร่วมกันทำกิจกรรม เช่น ระดมสมองเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ด้วยตัวเอง รณรงค์ให้ผู้คนหันมาใช้ภูมิปัญญาแพทย์พื้นบ้านที่มีอยู่ในชุมชน ส่วนภาครัฐที่มีอำนาจในการเสนอและออกกฎหมายควบคุมแพทย์พื้นบ้าน ควรตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญภูมิปัญญาแพทย์พื้นบ้านมากกว่าการควบคุมการใช้ภูมิปัญญา ซึ่งอาจทำให้ภูมิปัญญาขาดการพัฒนาและสูญหายได้ เนื่องจากแพทย์พื้นบ้านที่เหลือน้อยต่างก็มีอายุมากแล้ว